

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelma: linjauksia vuoteen 2022

Tausta

Tämä dokumentti linjaa rationaalisen eli vaikuttavan, turvallisen, laadukkaan, taloudellisen ja yhdenvertaisen lääkehoidon kansalliset periaatteet vuosille 2018–2022. Tavoitteena on, että jokaisella suomalaisella, asuinpaikasta ja asemasta riippumatta, on oikeus yhdenvertaiseen, ajantasaiseen tietoon perustuvaan lääkehoitoon.

RATIONAALINEN LÄÄKEHOITO

VAIKUTTAVA

Lääkehoito on vaikuttavaa, kun se tuottaa potilaalle arkisissa toimintaympäristöissä ja olosuhteissa enemmän hyötyä kuin haittaa

TURVALLINEN

Turvallinen lääkehoito koostuu kahdesta eri osa-alueesta: lääketurvallisuudesta ja lääkitysturvallisuudesta. Lääketurvallisuus tarkoittaa lääkevalmisteen turvallisuutta. Lääkitysturvallisuus tarkoittaa lääkehoitoprosessin turvallisuutta

TALOUDELLINEN

Lääkehoito on taloudellista, kun sen kustannukset ovat kohtuulliset siitä odotettavissa olevaan terveyshyötyyn nähden, kun se koostuu vertailu- ja vaihtokelpoisista lääkeshoidoista hinnaltaan edullisimmista ja kun lääkkeen käyttäjillä ja yhteiskunnalla on lääkehoitoon varaa.

YHDENVERTAINEN

Yhdenvertainen lääkehoito perustuu yksilön terveydentilan edellyttämään tarpeeseen riippumatta iästä, sukupuolesta, asuinpaikasta, maksukyvyistä tai muista sosioekonomisista tekijöistä.

LAADUKAS

Laadukasta lääkehoito on silloin, kun lääkkeiden käyttö on järkevää – eli potilas saa oikeat lääkkeet oikea-aikaisesti, käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja hyötyy niistä – ja potilaat saavat hoidollisiin tarpeisiinsa sopivat lääkitykset omien yksilöllisten vaatimustensa mukaisina annoksina riittävän ajan ja vähäisimmin kustannuksin heille ja yhteiskunnalle.

Lääkkeiden järkevä käyttö – eli rationaalinen lääkehoito – on osa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman rakennepoliittista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Hallitus toteuttaa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman, jonka tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista, parantaa ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannusvaikuttavalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Toimeenpano-ohjelman keskeisenä tavoitteena on lääkehoitojen vaikuttavuuden, turvallisuuden, laadun ja taloudellisuuden varmistaminen. Näiden lisäksi toimeenpano-ohjelma edistää hallitusohjelman tavoitteita terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisesta ja kustannusten hallinnasta.

Seuraavissa kappaleissa rationaalisen lääkehoidon linjaukset on jaoteltu 1) kansallisen ohjauksen, 2) palveluiden järjestäjän, 3) palveluita tuottavan palveluyksikön, 4) sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen ja 5) lääkkeiden käyttäjän tasoilla toteutettaviksi. Linjauksen kohderyhmästä riippumatta tavoitteet ovat kansallisia ja siten yhteisiä. Linjausten toteutumista edistetään valtakunnallista käyttöä varten laadituilla työkaluilla. Kaikki, myös kansallisen tason, toimenpiteet tähtäävät yhdenvertaisuuteen ja yksittäisen potilaan lääkehoidon kokonaihallintaan potilaan hoitopolulla.

LÄÄKEHOITO ON KUMPPANUUTTA

JÄRKEVÄ LÄÄKEHOITO ON VAIKUTTAVAA, TURVALLISTA, LAADUKASTA, TALOUDELLISTA JA YHDENVERTAISTA

POTILAALLA ON RIITTÄVÄSTI TIETOA OSALLISTUA KUMPPANINA OMAN LÄÄKEHOITONSUUNNITTELUUN JA TOTEUTUKSEEN

- Potilaalla on riittävästi luotettavaa tietoa lääkehoitojen hyödyistä ja haitoista.
- Potilas kysyy ja kertoo toiveistaan ja huolistaan.

LÄÄKEHOIDON KOKONAISUUS SOVITAAN YHDESSÄ POTILAAN KANSSA

- Potilas osallistuu lääkehoitonsa valintaan ja hänellä on vastuu oman lääkehoidon toteuttamisesta omien voimavarojen mukaisesti.
- Sote-ammattilaiset kannustavat potilaita kysymään lääkehoidostaan ja kertomaan siihen liittyvistä havainnoistaan.
- Lääkäri varmistaa, että lääkehoidon kokonaisuus on tarkoituksenmukainen potilaan sen hetkisiin tarpeisiin nähden.
- Lääkehoidon kokonaisuus ja toteutus kirjataan asiakassuunnitelmaan ja lääkityslista on ajantasainen.

POTILASTA TUETAAN LÄÄKKEIDEN KÄYTÖSSÄ

- Lääkehoidon kokonaisuus arvioidaan säännöllisesti potilaan kanssa ja tiedot pidetään ajan tasalla. Lääkehoidon arvioinnista erityisesti hyötyvät potilaat tunnistetaan.

AMMATTILAISET OVAT POTILAAN KUMPPANEITA

- Sote-ammattilaisilla on riittävät tiedot ja taidot vuorovaikutteiseen ja osallistavaan lääkeneuvontaan ja omahoidon ohjaukseen.
- Sote-palveluyksiköiden johtajat vastaavat, että lääkehoitosuunnitelmissa on kuvattu toimintamallit lääkehoidon arvioinnista hyötyvien potilaiden tunnistamiseksi. Potilaat osallistetaan lääkehoitonsa kokonaisuutta koskevaan päätöksentekoon.

TIETO ON JOHTAMISEN PERUSTANA RATIONAALISESSA LÄÄKEHOIDOSSA

- Sote-tietovarantoihin kertyvää tietoa hyödynnetään lääkehoidon toteutuksen ohjaamisessa ja toiminnan kehittämisessä kansallisella, alueellisella ja palveluyksikkötasolla.
- Lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon arvioinnit tukevat päätöksentekoa ja hankintamenettelyjä.

LÄÄKEHOIDON JA LÄÄKEHUOLLON KOKONAISUUS ON KOORDINOITUA

- Palveluiden järjestäjät vastaavat lääkehoidon ja lääkehuollon kokonaisuudesta eli siitä, että lääkehoitoprosessi on katkeamaton.
- Moniammatillinen yhteistyö on sujuvaa ja tukee potilaiden lääkehoitojen toteutumista tavoitteiden mukaisesti.

1. Lääkehoitoa ja lääkehuoltoa johdetaan tiedolla kansallisesti, alueellisesti ja palveluyksiköissä

- **Tavoite ohjaaville tahoille: valtio, palvelun järjestäjä, palveluntuottaja**

Lääkehoitojen ja lääkehuollon ohjaus on kansallista, keskitettyä, ajantasaiseen tietoon ja yhteisiin tavoitteisiin perustuvaa. Olemassa olevat rekisterit ja tilastot ovat lääkkeiden käytön seurannan sekä ohjauksen perusta. Ajantasaiset hoitosuositukset, lääkekorvausjärjestelmä, kansallinen terveydenhuollon palveluvalikoima, kansalliset lääkehoidon ohjauksen tavoitteet sekä hoitotulosten seuranta muodostavat perustan eri organisaatioiden ja terveydenhuollon ammattilaisten päätöksille lääkehoitoprosessin eri vaiheissa. Yksilöiden yhdenvertaisuus lääkkeiden saatavuudessa varmistetaan näyttöön perustuvien kansallisten linjausten ja alueellisten ohjeiden avulla. Kansallisesti ja lääkkeiden käyttäjiä osallistaen on sovittu muun muassa toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvien lääkkeiden käyttäjien tunnistamiseksi, lääkehoidon arviointipalveluiden tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi sekä moniammatillisen, lääkkeiden käyttäjien tarpeisiin vastaavan yhteistyökulttuurin edistämiseksi, joita toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä.

Sote-tietovarannoista ja niiden laadun kehittämisestä huolehditaan kansallisesti sote-rakenteiden uudistuessa. Sote-tietovarannoilla tarkoitetaan esimerkiksi terveydenhuollon rekistereitä, potilastietojärjestelmiä sekä Kanta-palveluihin ja biopankkeihin kertyvää dataa. Kansallisilla toimijoilla, palveluiden järjestäjillä ja palveluiden tuottajilla on riittävä asiantuntijuus ja osaaminen kertyvän tiedon soveltamiseen ja hyödyntämiseen rationaalisen lääkehoidon ohjauksessa sekä oman toiminnan kehittämisessä. Sote-tietovarantoja hyödynnetään entistä paremmin resurssien kohdentamisessa ja lääkkeiden käytön sekä lääkehuollon ohjauksessa. Sote-uudistuksen tueksi

luodut mittarit mm. KUVA-mittaristo sekä STM:n ja Sitran valmisteleva Lääkehuollon tietopaketti täydentävät jo olemassa olevia tietolähteitä antaen tietoa mm. sote-palveluiden käytöstä ja niiden kustannuksista.

Lääkkeisiin ja lääkehoitojen toteutumiseen liittyvät kansalliset palautejärjestelmät ja kehittämis- ja tutkimushankkeet tuottavat tietoa, mikä mahdollistaa palveluyksiköiden ja eri ammattilaisten toimintatapojen kehittymisen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tutkimus- ja kehittämistoiminta vastaa lääkehoitoihin ja lääkehuoltoon liittyvän ohjauksen tiedontarpeisiin, ja tutkimustietoa hyödynnetään ohjauksessa sekä päätöksenteossa. Yhteistyö tutkijoiden ja päätöksentekijöiden välillä lisääntyy. Tutkijoiden välinen yhteistyö vähentää päällekkäistä työtä ja entistä suurempien yhteistyötutkimushankkeiden toteutus mahdollistuu rationaalisen lääkehoidon tutkimukseen suunnatun tutkimusrahoituksen myötä.

Käytössä on sote-tietovaranto infrastruktuuri ja järjestelmät, jotka mahdollistavat päätöksentekijöiden tarpeita vastaavan reaali maailman tutkimustiedon (RWE, real world evidence) tuottamisen lääkehoidoista ja lääkehuollosta. Lisäksi edistetään Sote-tietovarantoihin liittyvän merkittävän tutkimus- ja innovaatiotoiminnan potentiaalin toteutumista, joka voi mahdollistaa mm. lääkealan tutkimuksen ja investointien lisääntymisen Suomessa. Tavoitteena on, että sote-tietovarannot ovat nykyistä paremmin yksilön tietosuoja huomioiden saatavilla kehittämis- ja tutkimuskäyttöön. Tarvittavat potilastiedot on kirjattu kattavasti, laadukkaasti ja yhdenmukaisesti, jolloin tiedon valtakunnallinen hyödyntäminen on mahdollista.

Erityisesti uusien sairaalalääkkeiden käyttöä ohjaavat lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon kansalliset arvioinnit. Arvioinnit tukevat päätöksentekoa, hankintamenettelyjä ja lääkkeestä todellisuudessa maksettavan hinnan määrittelyä sekä tähän liittyviä menettelyjä. Arvioitujen lääkkeiden kulutuksesta, lopputuloksista, käytön kohdentumisesta, hoitoprosessista ja kustannuksista kootaan säännönmukaisesti lisänäyttöä sote-tietovarannoista. Lisäksi on linjattu, kuka lisänäyttöä kokoaa ja miten sitä hyödynnetään lääkehoitojen käyttöön liittyvissä linjauksissa ja mahdollisuuksien mukaan myös hankintamenettelyissä.

Vuoteen 2022 mennessä:

- *Ohjauksen perustana käytetään kansallisia linjauksia, näyttöön perustuvia hoitosuosituksia ja muita yhteisesti sovittuja tavoitteita. Kansalliset toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvien lääkkeiden käyttäjien tunnistamiseksi ja lääkehoitojen arviointien kohdentamiseksi on laadittu.*
- *Olemassa olevia tietovarantoja hyödynnetään aktiivisesti lääkehoidon toteutuksen ohjaamisessa ja toiminnan kehittämisessä kansallisella, alueellisella ja palveluyksikötasolla. Tiedon hyödyntämiseen on riittävä osaaminen.*
- *Sote-tietovarantoihin kertyvä tieto on kansallisesti kattavaa, laadukasta, käytettävässä muodossa ja helposti saatavilla tiedolla johtamisen tueksi.*
- *Rationaaliseen lääkehoitoon liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta on nivottu osaksi sote-järjestelmää ja tutkimustietoa hyödynnetään toiminnan ohjauksessa.*
- *Lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon kansalliset arvioinnit tukevat päätöksentekoa ja hankintamenettelyjä.*

2. Palveluiden järjestäjät vastaavat lääkehoidon ja lääkehuollon kokonaisuudesta

- Tavoite palveluiden järjestäjille

Tulevaisuuden sote-rakenteissa palveluiden järjestäjät vastaavat siitä, että kansalaiset saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Lääkehoito on osa tätä kokonaisuutta: Palveluiden järjestäjät siis vastaavat lääkehoidon- ja lääkehuollon kokonaisuudesta, lääkitysturvallisuuden ja lääkeinformaation koordinaatiosta sekä seuraavat lääkehoidon turvallisuutta ja lääkehuollon toimivuutta. Lisäksi palvelut sovitetaan asiakkaan tarpeiden mukaiseksi kokonaisuudeksi tai hoitopoluksi, johon sisältyy oikea-aikainen lääkehoidon saatavuus ja lääkehoidon kokonaisuuden hallinta. Palveluiden järjestäjän huolehtivat siis siitä, että alueen asukkaiden lääkehoitoprosessi on katkeamaton. Lääkehuollon tehtävä on osaltaan mahdollistaa rationaalisen lääkehoidon toteutuminen. Lääkehuollon tehtävä on osaltaan mahdollistaa rationaalisen lääkehoidon toteutuminen. Järjestäjäorganisaatiossa on riittävä lääkealan osaaminen, jotta se pystyy suunnittelemaan ja johtamaan lääkehuoltokokonaisuutta sekä ymmärtää tuottajaorganisaatioiden lääkehoitoprosesseja. Lääkehoitoprosessien suunnitteluun otetaan mukaan lääkkeiden käyttäjien edustajia.

Palveluiden järjestäjä vastaa osaltaan siitä, että avohuollon apteekkipalvelujen saatavuus on riittävä. Avohuollon apteekit toimivat osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjua ja asiakkaan hoitopolkua. Lääkkeen toimituksen yhteydessä apteekissa varmistetaan lääkehoidon tarkoituksenmukaisuus ja tuetaan lääkehoidon toteuttamista sekä seuranta.

Vuoteen 2022 mennessä:

- *Alueilla on toimivat rakenteet eri toimijoiden välisen moniammatillisen yhteistyön ja lääkehoitojen ohjauksen varmistamiseen.*
- *Lääkehuolto toimii tietoon perustuen ja organisaatorajat ylittävä toiminta on kokonaisuutena hallittua ja koordinoitua.*
- *Alueelliset ohjausjärjestelmät lääkehoitojen laadun parantamiseksi on kehitetty ja niitä hyödynnetään. Lääkehoidon turvallisuutta ja lääkehuollon toimivuutta seurataan ja kehitetään.*
- *Palveluiden järjestäjät varmistavat rationaalisen lääkehoidon periaatteiden toteutumisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kokonaisuudessa.*

3. Lääkehoidon kokonaisuus on hallittua – Tavoite sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköille

Moniammatillisen ja organisaatioiden rajat ylittävän yhteistyön tavoitteena on lääkehoidon kokonaisuuden hallinta lääkehoitoprosessin eri vaiheissa ja potilaan hoitoketjussa. Erilaiset kansalliset toimintamallit, jotka on täsmennetty alueellisesti ja organisaatiokohtaisesti, varmistavat lääkehoidon rationalisuutta mukaan lukien lääkitysturvallisuuden lääkehoidon kaikissa vaiheissa. Palveluketjun eri vaiheissa on käytössä toimivat kanavat yhteyden pitämiseen sekä tietojen välittämiseen eri ammattilaisten ja eri organisaatioiden välillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tiivistä yhteistyötä tarvitaan erityisesti tilanteissa, joissa lääkkeen käyttäjällä ei ole varaa maksaa tarvitsemaansa lääkehoitoa, käytetään erityisen kalliita lääkkeitä tai sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaispalveluntarve on suuri.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden johto varmistaa, että palveluyksiköissä on käytössä tietoturvalliset sähköiset työvälineet, jotka tukevat ammattilaisten työskentelyä lääkehoitoprosessin eri vaiheissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden johto varmistaa myös, että

lääkehoitopäätöksissä ja seurannassa huomioidaan ajantasainen, sähköisten päätöksenteontukijärjestelmien sisältämä tieto. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset huolehtivat lääkehoitoihin liittyvien tietojen päivittämisestä, dokumentoinnista ja siirtymisestä eri organisaatioiden välillä, siltä osin kuin se ei toteudu Kanta-palveluiden kautta. Lääkkeen määräämisen ja lääkehoidon koordinaation parantaminen ennaltaehkäisee tunnistettuja lääkehoidon ongelmia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden johto ja esimiehet vastaavat siitä, että toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvän potilaan tunnistamiseksi, lääkehoidon arviointipalveluiden tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi sekä moniammatillisen, potilaiden tarpeisiin vastaavan yhteistyökulttuurin edistämiseksi kuvataan palveluyksikön lääkehoitosuunnitelmassa. Organisaatorajat ylittävä moniammatillinen toiminta mahdollistaa jo syntyneiden lääkehoidon ongelmien tunnistamisen ja ratkaisun. Lääkehoitoa toteutetaan lääkehoitosuunnitelmissa kuvattujen toimintamallien mukaisesti ja moniammatillista yhteistyötä hyödynnetään nykyistä koordinoitummin lääkitystietojen ajantasaistamisessa sekä lääkehoidon arvioinnissa ja seurannassa. Toimintamallien alueellisen käyttöönoton suunnittelussa on mukana potilaiden edustajia.

Kansallisesti asiakassuunnitelma ja ajantasainen lääkityslista ovat laajassa käytössä. Valtakunnallinen lääkityslista pohjautuu valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin, joilla potilastietoa haetaan, kirjataan ja tallennetaan ja varmistetaan yhtenäiset, valtakunnalliset toimintamallit ja periaatteet potilastiedon käsittelyyn. Myös lääkkeiden käyttäjiä tuetaan itsehoitolääkkeiden ja muiden ilman reseptiä saatavien valmisteiden käytön kirjaamisessa Omakantaan, jolloin tieto niiden käytöstä on kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tiedossa. Potilastietojärjestelmät sekä niihin sisäänrakennetut erilaiset päätöksenteontukijärjestelmät ja sähköiset tietokannat tukevat turvallisen lääkehoidon toteutumista.

Jokaisella sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tuottavalla palveluyksiköllä on omavalvontasuunnitelma, johon sisältyy yksikön lääkehoitosuunnitelma. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden johto vastaa omavalvontaan kuuluvista lääkitysturvallisuusauditoinneista. Asumispalveluiden ja kotihoidon lääkehoitoprosessin ja -käytäntöjen turvallisuutta tulee säännöllisesti varmistaa vähintään vastaavalla tavalla kuin laitoshoidossa.

Ammattilaisilla on oltava riittävät tiedot ja taidot lääkehoidon asianmukaiseen toteuttamiseen, hoidon vaikutusten seurantaan ja arviointiin, lääkkeiden käyttäjän lääkeneuvontaan ja omahoidon ohjaukseen sekä omaa työtään tukevien digitaalisten työkalujen käyttöön. Eri sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten lääkehoitoon liittyvä koulutus on ammattiryhmittäin ja tehtäviään vastaavalla tasolla eri koulutusyksiköissä yhdenmukaista ja moniammatillista koko maassa.

Vuoteen 2022 mennessä:

- *Kansalliset toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvien lääkkeiden käyttäjien tunnistamiseksi ja lääkehoitojen arviointien kohdentamiseksi ovat laajassa käytössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä.*
- *Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden sekä apteekkien välinen yhteistyö on toimivaa. Eri ammattilaisten ja organisaatioiden väliseen yhteyden pitämiseen on toimivat digitaaliset kanavat.*
- *Sähköiset päätöksenteontukijärjestelmät ja luotettavat lääkeinformaatiolähteet ovat laajassa käytössä ja niitä hyödynnetään lääkitysriskien hallinnassa ja ehkäisyssä. Palveluyksiköissä varmistetaan, että nämä digitalisaation tuomat mahdollisuudet on sosiaali- ja*

terveydenhuollon ammattilaisten käytettävissä ja että heillä on riittävä osaaminen niiden hyödyntämiseen.

- *Potilaan tarpeisiin vastaavaa moniammatillista yhteistyötä hyödynnetään nykyistä koordinoitummin lääkehoidon arvioinneissa ja seurannassa.*
- *Lääkehoito-osaaminen ja lääkitysturvallisuus sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammatilliseen perus-, jatko- ja täydennyskoulutukseen kunkin ammattiryhmän työtehtäviä vastaavalla tasolla.*
- *Potilaiden lääkitys ja hoitotulokset kirjataan yhtenäisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä. Erityistä huomiota kiinnitetään kansanterveydellisesti ja taloudellisesti merkittäviin sairauksiin.*

4. Terveysthuollon ammattilaiset toteuttavat rationaalista lääkehoitoa

- **Tavoite sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille**

Lääkkeen määrääjät varmistavat, että erityisesti paljon palveluita tai lääkkeitä käyttävien asiakkaiden lääkehoidon kokonaisuus ja vaikuttavuus arvioidaan säännöllisesti ja että lääkehoidon kokonaisuus on hallinnassa ja että se toteutetaan tarpeettomia kustannuksia välttämällä, niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta katsottuna. Hyvin suunniteltu, toteutettu ja seurattu lääkehoito on osa potilaan kokonaisvaltaista hoitoa.

Lääkäri varmistaa yhdessä potilaan kanssa, että lääkehoidon kokonaisuus on potilaan sen hetkisiin tarpeisiin, ominaisuuksiin ja mahdollisuuksiin nähden tarkoituksenmukainen. Lääkkeen valinta perustuu ensisijaisesti lääkkeen tehon ja turvallisuuden vahvistamiseen tutkimusnäyttöön, hoitosuositukseen tai yleisesti hyväksytyyn hoitokäytäntöön. Määrätyt lääkkeet ovat kustannusvaikuttavia. Lääkärit saavat palautetta lääkkeenmääräämiskäytännöistään.

Lääkäri varmistaa, että yhdessä potilaan kanssa sovittu lääkehoidon kokonaisuus ja hoidon toteuttamisen suunnitelma on kirjattu asiakassuunnitelmaan, että lääkityslista on ajantasainen ja että tieto lääkehoidon kokonaisuudesta välittyy eteenpäin. Lääkehoidon seurannasta ja omahoidosta sovitaan yhdessä potilaan kanssa.

Farmasian ammattilaiset tukevat lääkkeen toimittamisen yhteydessä neuvonnalla turvallisen ja taloudellisen lääkehoidon toteutumista, seuraavat lääkehoitojen asianmukaista toteutumista ja ohjaavat tarvittaessa lääkkeen käyttäjän lääkärin vastaanotolle. Farmasian ammattilaiset osallistuvat tarvittaessa lääkehoitojen moniammatilliseen arviointiin ja tukevat potilaiden itselääkityksen rationaalisuutta. Potilasta hoitavat terveydenhuollon ammattilaiset tukevat lääkkeiden käyttäjää siinä, että hän tietää miten ja miksi käyttää määrättyjä lääkkeitä ja huomioivat lääkkeiden käyttäjien yksilölliset toiveet. He myös seuraavat lääkehoidon tavoitteiden saavuttamista yhdessä lääkkeen käyttäjän kanssa ja kannustavat lääkkeiden käyttäjiä osallistumaan aktiivisesti oman hoitonsa toteuttamiseen ja tuottamaan tietoa havaitsemistaan lääkehoidon vaikutuksista. Yhteistyö eri ammattilaisten ja lääkkeen käyttäjän välillä on sujuvaa.

Kunkin ammattilaisen lääkehoito-osaaminen vastaa työtehtäviä lääkehoitoprosessissa. Jatkuva täydennyskoulutus ylläpitää lääkehoito-osaamista ja sitä kautta lääkitysturvallisuutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on riittävät tiedot ja taidot lääkkeiden käyttäjän lääkeneuvontaan ja omahoidon ohjaukseen sekä digitaalisten työkalujen käyttöön.

Vuoteen 2022 mennessä

- *Lääkkeen määrääjä sopii yhdessä lääkkeen käyttäjän kanssa lääkeshoidon kokonaisuudesta, hoidon toteuttamisesta ja seurannasta sekä näiden kirjaamisesta asiakassuunnitelmaan osana muuta hoitoa.*
- *Potilaan lääkehoidosta vastaavat terveydenhuollon ammattilaiset seuraavat yhdessä lääkkeiden käyttäjien kanssa lääkeshoidon tavoitteiden saavuttamista digitalisaation tuomia mahdollisuuksia hyödyntäen. Terveydenhuollon ja farmasian ammattilaiset tukevat ja seuraavat lääkkeiden käyttäjien kanssa lääkeshoidon toteuttamista.*
- *Käytetyt lääkehoidot ovat kustannusvaikuttavia lääkkeen käyttäjän ja yhteiskunnan näkökulmista.*
- *Kaikilla lääkkeiden käyttäjillä, erityisesti monisairailta ja -lääkityillä, paljon palveluja käytävillä potilailla on terveydenhuollon ammattilaisen kanssa yhdessä laadittu ja ylläpidetty ajantasainen asiakassuunnitelma ja lääkityslista.*
- *Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on osaaminen myös sähköisten päätöksentekijärjestelmien ja lääkeinformaation hyödyntämiseen.*

5. Lääkkeiden käyttäjät käyttävät lääkkeitä järkevästi ja yhdessä sovitun mukaisesti

- **Tavoite lääkkeiden käyttäjille ja omaisille tai läheisille**

Lääkkeiden käyttäjät sopivat yhdessä hoitavan lääkärin kanssa lääkeshoidon kokonaisuudesta, hoidon toteuttamisesta ja seurannasta sekä näiden kirjaamisesta asiakassuunnitelmaan. Lääkkeen käyttäjillä on vastuu oman lääkehoidonsa asianmukaisesta toteuttamisesta ja hoitotavoitteiden saavuttamisesta kuitenkin omien voimavarojensa mukaisesti. Mikäli lääkkeiden käyttäjä ei itse kykene ottamaan vastuuta lääkehoidostaan, hänen lääkehoidonsa kokonaisuudesta vastaa henkilö, esimerkiksi omainen tai läheinen, joka on lääkkeiden käyttäjää hoitavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden tiedossa.

Lääkkeiden käyttäjät käyttävät lääkkeitä yhdessä sovitun mukaisesti. Lääkkeen käyttäjä on vastuussa omalta osaltaan tarpeettomien kustannusten ja lääkehävikin välttämisestä esimerkiksi ostamalla vain tarvitsemansa määrän lääkkeitä ja ymmärtämällä, että omia lääkkeitä ei saa antaa toisten käyttöön, edistäen näin lääkitysturvallisuutta, taloudellisuutta ja ekologisuutta. Lääkkeiden käyttäjät huolehtivat omalta osaltaan ajantasaisen lääkityslistan ylläpidosta. He voivat esimerkiksi kysyä lääkityslistan ajantasaisuudesta tavatessaan terveydenhuollon ammattilaisia ja kertoa käyttämistään itsehoitolääkkeistä, ravintolisistä tai muista valmisteista.

Lääkkeiden käyttäjät kertovat aktiivisesti lääkehoidon liittyvistä yksilöllisistä toiveistaan ja huolistaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Lääkkeiden käyttäjät myös kysyvät aktiivisesti epäselviksi jääneistä lääkehoidoista liittyvistä asioista ja saavat luotettavaa tietoa lääkeshoidon asioidessaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä tai apteekeissa. Lääkkeen käyttäjän luvalla kaikki häntä koskevat lääkitystiedot ovat kaikkien lääkehoidon osallistuvien toimijoiden tiedossa.

Uudet digitaaliset palveluväylät ja sovellukset tukevat lääkkeiden käyttäjää rationaalisen lääkehoidon toteuttamisessa ja seurannassa. Kansalainen voi asioida sähköisesti ja tuottaa itse tietoja omaan ja ammattilaisten käyttöön. Kansallisessa Omakanta.fi -palvelussa kansalainen näkee omat sähköiset lääkemääräyksensä, niiden toimitustiedot ja yhteenvetotason potilaskertomustiedot. Tulevaisuudessa on mahdollista tehdä myös omia kirjauksia Omakantaan esimerkiksi lääkehoidon liittyen. Luotettavat tietolähteet ja asiakaslähtöiset, digitaaliset palvelut tukevat rationaalista

lääkehoitoa. Apteekkien verkkopalveluissa (verkkopteekki) asiointi on sujuvaa. Kansallinen digitaalinen omahoitopolku johtaa tarvittaessa luotettavaan apteekin verkkopalveluun.

Vuoteen 2022 mennessä:

- *Lääkkeen käyttäjiä tuetaan yhä enemmän ottamaan vastuuta oman lääkehoitonsa asianmukaisesta toteuttamisesta, kuitenkin omien voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa mukaisesti.*
- *Lääkkeiden käyttäjät tai omaiset ja läheiset sopivat yhdessä hoitavan lääkärin kanssa lääkehoidon kokonaisuudesta, hoidon toteuttamisesta ja seurannasta.*
- *Valtakunnallinen lääkityslista on laajassa käytössä. Lääkkeiden käyttäjät (tai lääkehoidosta vastuussa olevat omaiset, läheiset) päivittävät kansalliseen rekisteriin omia lääkitystietojaan esimerkiksi itsehoitolääkkeiden käytöstä.*